

NORGES HØYESTERETT

Den 10. desember 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-02076-A, (sak nr. 2007/734), sivil sak, anke,

F

E

(advokat Karsten Gjone)

mot

A

(advokat Christian Wiig – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder krav om oppreisning fra avdødes foreldre i forbindelse med straffedom for uaktsomt drap, jf. skadeserstatningsloven §3-5 annet ledd.
- (2) En nærmere redegjørelse for saksforholdet er gitt i Høyesteretts kjennelse i straffesaken, HR-2007-02075-A (sak nr. 2007/321), som er votert tidligere i dag. Saksforholdet kan i korthet oppsummeres som følger:
- (3) A og B arbeidet for oppdrettsselskapet X AS. Lørdag 2. juli 2005 holdt de på å klargjøre mærer for inspeksjon av dykkere. Om formiddagen skulle dykkerne gå inn til fastlandet med dykkerfartøyet Æge. A og B disponerte hver sin plastbåt med 150 hk påhengsmotor og en toppfart på 30 knop. De bestemte seg for å gå inn til land sammen med dykkerfartøyet.
- (4) A og B kjørte etter Æge og lekte seg med å hoppe i bølgene etter båten. På et tidspunkt kjørte de opp på hver sin side av Æge, foretok en u-sving og kjørte på skrå inn bak hekken på fartøyet fra hver sin side. As båt traff båten til B på babord side akterut, og gikk så over båten fra babord til styrbord side. A ble kastet i sjøen, mens B ble liggende om bord i sin båt med store skader i bryst og hode. Han døde senere samme dag av skadene.

- (5) Ved Salten tingretts dom 31. oktober 2006 ble A funnet skyldig i uaktsomt drap, jf. straffeloven § 239 første straffalternativ, og straffen ble satt til fengsel i 30 dager. Han ble pålagt å betale oppreisning til Bs sønn, som ble født kort tid etter ulykken, med 75 000 kroner, til Bs samboer med 50 000 kroner og med 10 000 kroner til hver av foreldrene.
- (6) A påanket straffutmålingen og fastsettingen av oppreisningen til Hålogaland lagmannsrett, som ved kjennelse 1. februar 2007 forkastet anken.
- (7) Bs foreldre, F og E, har erklært særskilt anke til Høyesterett over oppreisningen, jf. straffeprosessloven § 435. Saken står for Høyesterett i samme stilling som for lagmannsretten.
- (8) De ankende parter – *F og E* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (9) Høyesterett har i Rt. 2006 side 61 fastsatt en normering av oppreisningen på 75 000 kroner til hver av avdødes foreldre ved uaktsomt drap. At B på ulykkestidspunktet hadde samboer som ventet barn og hadde etablert seg med egen bolig, tilsier ikke reduksjon av standardbeløpet. De hensyn som ligger bak standarderstatningen, er fullt ut til stede også i et tilfelle som dette. Ulykken har således påført foreldrene et uopprettelig tap, som vil prege dem resten av livet. Handlingens objektive grovhet taler også mot reduksjon, idet A har holdt alt for høy hastighet, samtidig som han ikke har overholdt vikeplikten.
- (10) Det vil også stride mot ordningen med normert erstatning å foreta reduksjon på grunn av avdødes egen adferd.
- (11) Dersom Høyesterett skulle komme til at standardbeløpet skal fravikes, anføres subsidiært at lagmannsretten har fastsatt et for lavt beløp.
- (12) F og E har lagt ned slik påstand:
- ”1. A dømmes til å betale oppreisningserstatning til E og F fastsatt etter rettens skjønn og begrenset oppad til kr. 75.000,- for hver med tillegg av forsinkelsesrente etter morarentelovens § 3, 1. ledd, 1. punktum, fra forfall og til betaling skjer. Beløpet forfaller til betaling 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.**
- 2. A dømmes til å betale saksomkostninger til det offentlige.”**
- (13) Ankemotparten – *A* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (14) Det normerte oppreisningsbeløpet på 75 000 kroner angir kun et utgangspunkt. Faktum i foreliggende sak skiller seg vesentlig fra det som var tilfellet i Rt. 2006 side 61. I den saken var avdøde 12 år og bodde sammen med foreldrene. Det må være riktig å skille mellom de tilfellene der barnet er mindreårig og bor hjemme hos sine foreldre og, slik som i herværende tilfelle, der barnet er voksent og har stiftet egen familie med egen bolig.
- (15) Avdødes egen medvirkning til ulykken må også tillegges vekt ved utmålingen. Tatt i betraktning Bs deltakelse i hendelsesforløpet, vil det stride mot den alminnelige rettsbevissthet om det ikke foretas vesentlig reduksjon i oppreisningsbeløpet.
- (16) A har lagt ned slik påstand:

”1. Hålogaland lagmannsretts kjennelse stadfestes.

2. F og E dømmes til å betale saksomkostninger til det offentlige.”

(17) *Jeg er kommet til at anken delvis må tas til følge.*

(18) For at oppreisning skal kunne idømmes, må det ha vært utvist forsett eller grov uaktsomhet, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 annet ledd. A er funnet skyldig i uaktsomt drap. Om karakteren av handlingen uttalte lagmannsretten i straffesaken:

”Det er på det rene at A ikke holdt vikeplikten da båtene, etter å ha snudd på sidene av Æge, kom på kryssende kurs. Som tingretten legger lagmannsretten til grunn at det var den høye farten og det forhold at A ikke i tide ble oppmerksom på sin kamerat, som ledet til sammenstøtet.

...

Selv om B deltok i den samme farefulle lek som A, må det vektlegges at A var klar over at han på et tidspunkt ikke hadde oversikt over hvor hans kamerat befant seg. Han var også klar over at et sammenstøt kunne få fatale følger.

Lagmannsretten finner at A har utvist en betydelig uaktsomhet under kjøringen, og at dette må gjenspeiles i den utmålte straff.”

(19) Når det gjelder forholdet til skadeserstatningsloven § 3-5 annet ledd, heter det:

”Lagmannsretten finner i likhet med tingretten at de subjektive og objektive vilkår for å kunne idømme oppreisningserstatning er oppfylt, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 annet ledd. Den handlemåte som er beskrevet under drøftelsen av det strafferettslige skyldspørsmål, innebærer et klart og markert avvik fra det forsvarlige og må utvilsomt karakteriseres som grovt uaktsom i erstatningsrettslig sammenheng.”

(20) Jeg er enig i det lagmannsretten her uttaler. At handlingen var grovt uaktsom er for øvrig ikke bestridt av A.

(21) I dommen i Rt. 2006 side 61 kom Høyesterett til at det ved uaktsomme drap som tilfredstiller vilkårene i skadeserstatningsloven § 3-5 annet ledd, burde etableres normering av oppreisningsbeløpene, og at normen ved oppreisning til avdøde foreldre passende kunne settes til 75 000 kroner. Det ble framholdt at det ”skal særlige forhold til for å fravike normen – oppover eller nedover.”

(22) Saken i Rt 2006 side 61 gjaldt et foreldrepar som mistet sin 12 år gamle datter. Det kan anføres at vår sak står i en annen stilling fordi avdøde var etablert med samboer som ventet barn. For de etterlatte er det imidlertid – i følge dommen fra 2006 – det ”uopprettelige tap og savnet av avdøde” som er det dominerende, og det kan ut fra en slik betraktning reises spørsmål om en slik forskjell bør ha særlig stor betydning.

(23) Det er, slik jeg ser det, naturlig å se hen til hvordan man i rettspraksis har behandlet denne problemstillingen ved forsettlig drap. Høyesterett fastsatte i Rt 2001 side 274 en normert oppreisning på 120 000 kroner for foreldrene ved forsettlig drap. I dommene i Rt 2004 side 592 og Rt 2004 side 1324 tok Høyesterett stilling til utmålingen av oppreisningen ved forsettlig drap til foreldre til et voksent barn som var etablert med egen familie/bolig. I sistnevnte dom, hvor problemstillingen er mest utførlig drøftet, viste Høyesterett til at

saken i Rt 2001 side 274 ”gjaldt oppreisning til en mor som hadde mistet sitt 16 år gamle hjemmeboende barn, mens vår sak gjelder en godt voksen sønn som var 33 år da han ble drept og som for lengst hadde etablert seg i egen bolig.” Høyesterett tilføyde at også for etterlattegruppen foreldre må ”alder og tilknytning” være relevante momenter ved fastsettingen. Høyesterett fant det på denne bakgrunn rimelig, tilsvarende som i Rt. 2004 side 592, å fastsette oppreisningen til avdødes foreldre til 100 000 kroner. Det ble altså gjort en mindre justering i forhold til normbeløpet i oppreisningen på grunn av disse forhold.

- (24) Jeg finner på denne bakgrunn at i tilfelle der barnet er voksent og etablert med egen bolig bør oppreisningen ved uaktsomt drap til foreldre i alminnelighet settes til 60 000 kroner. Selv om forulykkede i denne saken, som var 22 år, i kortere tid enn tilfellet var i sakene i 2004 hadde vært etablert med egen bolig, finner jeg at dette utgangspunktet her bør anvendes.

- (25) Jeg går så over til å behandle betydningen for oppreisningen av skadelidtes forhold. Oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-5 fastsettes etter en rimelighetsvurdering, og skadelidtes forhold – herunder hans medvirkning – trekkes inn som et element i denne rimelighetsvurderingen, jf. slik også Nygaard: Skade og ansvar 6. utgåve side 386.

- (26) De ankende parter har gjort gjeldende at det vil være i strid med ordningen med normert erstatning å legge vekt på skadelidtes forhold ved fastsettingen av oppreisningen. Etter mitt syn kan det imidlertid ikke være tvilsomt at skadelidtes forhold kan være en særlig omstendighet som tilsier at normen fravikes. En annen sak er at ordningen med normert erstatning tilsier at det skal en del til før dette er tilfellet.

- (27) Spørsmålet er hvilken betydning det har at det her er tale om oppreisningskrav fra de etterlatte. Ved erstatning for tap av forsørger er man i rettspraksis – på bakgrunn av justiskomiteens uttalelser i Innst. O. nr. 92 (1984-85) side 6 i anledning lovendringen i 1985 – lite tilbøyelig til å legge vekt på avdødes forhold, jf. Rt. 1990 side 829 og Rt. 1997 side 149. Etter mitt syn står imidlertid oppreisning til de etterlatte – hvor utmålingen etter loven skal skje på grunnlag av rimelighet – i denne sammenheng i en annen stilling enn erstatning for tap av forsørger, hvor utgangspunktet etter loven er full erstatning av det tap som er lidt. Det vil, slik jeg ser det, avhenge av karakteren av det enkelte typetilfellet og en mer konkret vurdering om det vil være rimelig å tillegge avdødes forhold betydning ved utmålingen av oppreisningen. I dette tilfellet finner jeg at avdødes forhold har hatt en slik karakter at det bør få betydning for foreldrenes oppreisningskrav. Jeg viser til at avdøde i høy hastighet gjennomførte de samme farefulle manøvrer som ankemotparten.

- (28) Jeg er på denne bakgrunn kommet til at oppreisningen for hver av foreldrene bør settes til 35 000 kroner. Etter det resultat jeg er kommet til, må hver av partene dekke sine egne saksomkostninger.

(29) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. A betaler oppreisning til F med 35 000 – trettifemtusen – kroner og til E med 35 000 – trettifemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

(30) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(31) Dommer **Stabel:** Likeså.

(32) Kst. dommer **Sverdrup:** Likeså.

(33) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. A betaler oppreisning til F med 35 000 – trettifemtusen – kroner og til E med 35 000 – trettifemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

Riktig utskrift bekreftes: